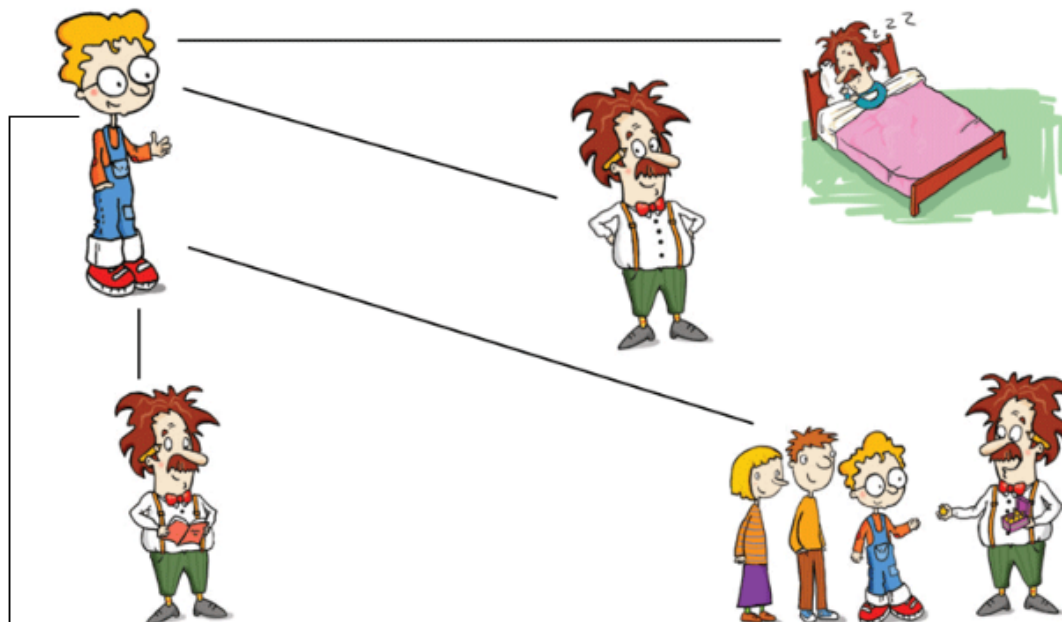

16.03 Τα είδη των προτάσεων

A. Ξεχωρίζω τις προτάσεις με βάση τα συστατικά τους

Με τη Ρηματική Φράση μπορώ να πω τι κάνει ο Βρασίδης:

Ο Βρασίδης...	(Α) κοιμάται	(Ρήμα _{αμετάβατο})
Ο Βρασίδης...	(Β) διαβάζει ένα βιβλίο	(Ρήμα _{μεταβατικό + αντικείμενο})
Ο Βρασίδης...	(Γ) είναι χαρούμενος	(Ρήμα _{συνδετικό + κατηγορούμενο})
Ο Βρασίδης...	(Δ) δίνει γλυκά στους φίλους μου	(Ρήμα _{διπτωτο + άμεσο αντικείμενο + έμμεσο αντικείμενο})

Όταν μια απλή Ονοματική Φράση – Υποκείμενο (π.χ. ο Βρασίδης) **συνδυάζεται με κάποιο από τα είδη Ρηματικής Φράσης** (Α, Β, Γ, Δ), τότε μας δίνει μια **απλή πρόταση**, δηλαδή μια πρόταση με τα απολύτως απαραίτητα!

Ο Βρασίδης + κοιμάται.

Ο Βρασίδης + διαβάζει ένα βιβλίο.

Ο Βρασίδης + είναι χαρούμενος.

Ο Βρασίδης + δίνει γλυκά στους φίλους μου.

Αντίθετα, **αν χρησιμοποιήσουμε προσδιορισμούς** (δηλαδή λέξεις που δεν είναι απαραίτητες, αλλά μας δίνουν επιπλέον πληροφορίες για άλλες λέξεις) για να εμπλουτίσουμε τον λόγο μας, τότε **η πρότασή μας λέγεται επαυξημένη** :

Παραδείγματα : Ο θεός μου **ο Πέτρος** κοιμάται **από το πρωί**.

Η πωλήτρια ήθελε να πουλήσει στην κυρία Δανάη ένα **απαίσιο** φόρεμα **από τον καιρό του Νώε**.

Οι λέξεις με τα πράσινα στοιχεία είναι προσδιορισμοί. Αν τους αφαιρέσουμε, μας μένει η απλή πρόταση.

Τα παραδείγματα χωρίς τους προσδιορισμούς :

Ο θεός μου κοιμάται.

Η πωλήτρια ήθελε να πουλήσει στην κυρία Δανάη ένα φόρεμα.

Απλή πρόταση + προσδιορισμοί = Επαυξημένη πρόταση

Δυο φράσεις λέμε ότι συνδέονται παρατακτικά όταν ενώνονται με τους παρατακτικούς συνδέσμους, βλ. ενότητα 14.1 Α (π.χ. και). Αυτό μας δείχνει ότι αυτές οι φράσεις πάνε μαζί και κάνουν την ίδια δουλειά.

<u>Ο Ορέστης</u>	και	<u>η Αγγελίνα</u>	πήγαν στον κινηματογράφο.
Ονοματική Φράση	+	Ονοματική Φράση	
Υποκείμενο		Υποκείμενο	

Ο δάσκαλος είναι	<u>υπομονετικός</u>	και	<u>καλοσυνάτος.</u>
	Κατηγορούμενο	+	Κατηγορούμενο

Η πρόταση στην οποία κάποιος κύριος όρος (υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο) **συνδέεται παρατακτικά με κάποιον όμοιό του λέγεται σύνθετη**.

Συχνά, για να δώσουμε ζωντάνια και αμεσότητα στον λόγο μας ή για λόγους συντομίας, παραλείπουμε ορισμένα από τα κύρια συστατικά των προτάσεων, όπως, π.χ. το υποκείμενο, όταν εύκολα εννοείται...

Αγόρασα ένα μολύβι. (= Εγώ αγόρασα ένα μολύβι.)

Ή ακόμα και το ρήμα:

– Ποιος έχει σειρά;

– Εγώ. (= Εγώ έχω σειρά.)

Τέτοιες προτάσεις τις λέμε **ελλειπτικές**.

A.1 Η σειρά των συστατικών της απλής πρότασης

Η απλή πρόταση περιέχει μια Ονοματική Φράση – Υποκείμενο και μια Ρηματική Φράση. Συνήθως, η Ρηματική Φράση αποτελείται από ένα ρήμα και μια Ονοματική Φράση – Αντικείμενο. Λέμε, λοιπόν, ότι **το Υποκείμενο, το Ρήμα και το Αντικείμενο είναι τα κύρια συστατικά της πρότασης**. Για να τα γράψω σε καρτελάκια!

η Αγγελίνα

Υποκείμενο

έφαγε

Ρήμα

την καρυδόπιτα

Αντικείμενο

Ας αλλάξω, τώρα, τη σειρά στα καρτελάκια μου!

η Αγγελίνα

έφαγε

έφαγε

την καρυδόπιτα

την καρυδόπιτα

η Αγγελίνα

έφαγε

η Αγγελίνα

την καρυδόπιτα

έφαγε

η Αγγελίνα

την καρυδόπιτα

την καρυδόπιτα

την καρυδόπιτα

η Αγγελίνα

η Αγγελίνα

έφαγε

έφαγε

Όλες οι σειρές βγάζουν νόημα!

Η σειρά των κύριων συστατικών μέσα στην πρόταση δεν επηρεάζει τη σημασία της. Δηλαδή, οι έξι προτάσεις που έφτιαξε ο Ορέστης έχουν περίπου το ίδιο νόημα. Υπάρχει λοιπόν ελευθερία στη σειρά των συστατικών μέσα σε μια πρόταση. Ωστόσο, κάθε σειρά χρησιμοποιείται σε διαφορετικές περιστάσεις επικοινωνίας.

Όταν ρωτάμε κάτι για το οποίο δεν ξέρουμε τίποτα, η απάντηση που θα μας δώσουν έχει συνήθως σειρά συστατικών Υποκείμενο – Ρήμα – Αντικείμενο ή Ρήμα – Υποκείμενο – Αντικείμενο.

Η Αγγελίνα

Υποκείμενο

Εφαγε

Ρήμα

έφαγε

Ρήμα

η Αγγελίνα

Υποκείμενο

την καρυδόπιτα.

Αντικείμενο

την καρυδόπιτα.

Αντικείμενο

Στην περίπτωση αυτή, η απάντηση μας δίνει μια εντελώς νέα πληροφορία/είδηση.

Όταν θέλουμε να δώσουμε έμφαση στο αντικείμενο, μπορούμε να αλλάξουμε τη σειρά των λέξεων και να φέρουμε το αντικείμενο στην αρχή της πρότασης. Τότε, μάλιστα, το προφέρουμε πιο δυνατά:

Την καρυδόπιτα	έφαγε	η Αγγελίνα.
Αντικείμενο	Ρήμα	Υποκείμενο

Τι θα θυμάμαι για... τη σειρά των συστατικών της πρότασης

Η πιο ουδέτερη σειρά των συστατικών μέσα σε μια πρόταση είναι **Υποκείμενο - Ρήμα - Αντικείμενο (Y-P-A)** ή **Ρήμα - Υποκείμενο - Αντικείμενο (P-Y-A)**

Αν θέλουμε όμως να τονίσουμε ιδιαίτερα κάποιο στοιχείο της πρότασης, μπορούμε να αλλάξουμε τη σειρά των συστατικών.